

**Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Кафедра маркетингу та УІД
Сумський регіональний центр
інтелектуального розвитку
Українська асоціація маркетингу
Всеукраїнська спілка вчених-економістів**

**Збірник тез доповідей
X Міжнародної
науково-практичної конференції**

**«МАРКЕТИНГ ІННОВАЦІЙ
І ІННОВАЦІЇ У МАРКЕТИНГУ»**

29 вересня – 1 жовтня 2016 року

Суми 2016

ДОСЛІДЖЕННЯ ТОВАРНОЇ І ГЕОГРАФІЧНОЇ СТРУКТУРИ ЕКСПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ ТА БОЛГАРІЇ

1. У рейтингу країн за показником ВВП (ПКС) Україна з \$339 млрд займає 49-е місце серед 190 країн (2015р.), Болгарія – 76-е місце (\$137 млрд). За показником ВВП (ПКС) на душу населення Україна знаходиться на 115-му місці (\$7 519), Болгарія – на 62-му (\$19 097). Україна експортує продукції на \$38,1 млрд (2015 р.), Болгарія – на \$24,3 млрд. Основні товари експорту України: аграрна продукція, недорогоцінні метали, машини і устаткування, Болгарії: сировина, матеріали і енергетичні ресурси. Україні за 25 років незалежності «вдалося» стати найбіднішою країною в Європі за рівнем середньої заробітної плати у €182 (червень, 2016р.). Середня заробітна плата у Болгарії складає €356 (2015р.), що є найнижчою серед країн ЄС. Населення України за 1991-2016рр. зменшилося з 52 млн до 42 млн, Болгарії за 1980-2016рр. – з 9 млн до 7 млн чол. Економіка України так і не відновила свій потенціал, якщо за точку відліку брати 1990 р. ВВП станом на 2015р. порівняно з 1990р. знизився на 35%.

2. В структурі експорту товарів у зовнішній торгівлі України поступово починає переважати аграрна продукція. До речі, нині (2016р.) в середньому по Україні на душу населення споживається менше, ніж у 1989р., м'яса, молока і молокопродуктів, яєць, цукру, фруктів і ягід, інших продуктів. У 2015р. на продукцію АПК доводилося 31,1% від загального обсягу поставок товарів за кордон, металургії – 24,8%, машинобудування – 12,1%, сировинних мінеральних товарів – 8,1%, готових харчових продуктів – 6,5%, продукцію хімічної промисловості – 5,6%.

Основними напрямками експорту в 2015р. були (\$млрд): Росія – 4,4, Туреччина – 2,5, Китай – 2,3, Єгипет – 1,9, Польща – 1,8. На ринках Польщі, Туреччини і Італії доходи від експорту впали істотніше, ніж в країнах СНД. Має місце негативний торговий баланс з багатьма розвиненими країнами (\$млрд): Німеччина (-2,41), США (-0,87), Норвегія (-0,72), Франція (-0,37), Польща (-0,31) тощо. В розвинених країнах купуються переважно високотехнологічні товари. Вагома частина українського експорту в ЄС (зернові, чорні метали) спрямована не на провідні країни ЄС, а на її периферію – в Центральну Європу і країни PIIGS (Португалія, Італія, Греція і Іспанія). Україна

заробляє на бідних країнах продажем зерна і металу, а витрачає валюту на купівлю високотехнологічних товарів у розвинених країнах.

01.01. 2016 р. набула чинності економічна частина Угоди про асоціацію між Україною і ЄС. Одночасно припинена дія Угоди про зону вільної торгівлі України з країнами СНД. Україна і Росія обмінялися торговими ембарго на ряд промислових і продовольчих товарів. У цій ситуації необхідно розширювати свій вплив на ринку ЄС. При цьому Україна не повинна опускатися до аграрно-сировинного придатка ЄС. Необхідно посилювати коопераційні зв'язки у сфері переробної промисловості, у сфері високих технологій.

3. Болгарія знаходиться серед лідерів глобального ринку по експорту ряду товарів. Це стосується експорту виробів з міді, олійних культур, зерна, відходів благородних металів, медикаментів, виробів електротехніки і електроніки. Країна експортує електроенергію в Грецію, Сербію і Македонію. За даними Національного статистичного інституту, в 2015 р. експорт Болгарії в країни ЄС збільшився на 7,9% порівняно з 2014 р. і досяг 29,1 млрд лв. Основними торговими партнерами Болгарії в ЄС є Німеччина, Італія, Румунія, Греція, Франція і Бельгія. Їх частка складає 69,1% від загального обсягу експорту до держав-членів ЄС. Зовнішньоторговельне сальдо Болгарії з ЄС в 2015 р. є негативним і складає 4 174,5 млн лв. Основними торговими партнерами Болгарії за межами ЄС є Туреччина, Китай, Єгипет, Македонія, Сербія, США і Росія.

4. Болгарія є одним з важливих торговельно-економічних партнерів України. Упродовж останніх трьох років (2013-2015 рр.) спостерігається зниження торгівельної активності між державами. Пов'язано це, насамперед, з негативними процесами, які мають місце в економіці України. За даними служби статистики України, у 2015 р. обсяг взаємної торгівлі товарами і послугами становив \$734,7 (-13,5% порівняно з 2014 р.). Експорт товарів і послуг з України склав \$462,8 млн (-21,5%), а імпорт – \$271,9 млн (+ 4,6%). Позитивне для України торговельне сальдо становило \$190,9 млн. Порівняно з 2011 р. торговельне сальдо знизилося на \$312 млн, продовжуючи переважати на користь України.

Основними статтями українського експорту до Болгарії є: чорні метали та вироби з них, добрива, механічне обладнання, машини та механізми. Основні статті товарів з Болгарії на український ринок: лікарські засоби, продукти нафтопереробки, косметична та фармацевтична продукція, пластмасові та пакувальні матеріали, тютюнова сировина. Не важко помітити, що структура експорту обох країн схожа: вона носить переважно сировинний характер.